

ným urogenitálním prohlídkám. Ale – jak říkají Angličané – porota v tomto případě stále ještě zasedá. Zatím můžeme ošetřovat kouty nebo temenní pleš třeba kofeinovými mast-

mi, protože kofein lokálně podporuje prokrvení pokožky. Že by měl kdysi onen studentík, propagující v Pelhřimově cvičení skalpu, trochu pravdy?

Grant
IAA500110905

Jak podvádějí vědci

aneb Morální důsledky publikační nerovnosti

Ve většině společenských nauk je pro akademika standardem zveřejnit svoji studii coby „working paper“, jakousi semifinální verzi díla, s níž je již autor spokojen, přesto vědom si komplexnosti zpracovávané problematiky (co se lidské společnosti týče, „vše souvisí se vším“) dává svoji práci odborně veřejnosti k připomínkám. Obvykle autor text finálně nabídne odbornému časopisu k publikaci až po několika kolech kolegy navrženého cizelování.¹

Social Science Research Network (SSRN) je největší elektronické shromaždiště working paperů s více než sto tisíci autory, půl milionem registrovaných uživatelů a přes 25 milionů working paperů stažených z databáze, a pokrývající obory od ekonomie přes právo po management či účetnictví, včetně subkategorií typu dějiny práva. Každý vložený text má svoji stránku, na které je sledován počet jeho prohlédnutí a stažení, jsou vytvářeny žebříčky nejoblíbenějších studií, autorů i akademických organizací v jednotlivých oborech. A jelikož skrze SSRN je dáván text k dispozici celé odborné komunitě, počet stažení či počet jeho zhlédnutí může být poměrně objektivním ukazatelem inspirativnosti či užitečnosti studie, což vedlo řadu univerzit k zahrnutí žebříčků SSRN do hodnocení produktivity akademiků, k určování odměn či udělování profesorských míst.

Stahuji, tedy jsem

A protože ukazatelem popularity práce je počet jejího stažení a popularita přináší vědcům vedle zmíněných odměn i prostou radost být lepší než ostatní, vábení k podvodu se stalo neodvratitelné. Trik je přitom velmi prostý: stačí, aby si autor (či jeho známí) stahoval z databáze SSRN vlastní studie, čímž naroste jejich oblíbenost – objeví se ve sledovaném titulním listu „nejstahovanějších 10 studií z poslední doby“ a na slávu, závist kolegů a kariérní postup je zaděláno.

Provozovatel SSRN, vědom si nárůstu problematického stahování, proto implementoval řadu ochranných mechanismů, aby k podvodnému ovlivňování popularity nedocházelo. Je-li kupříkladu během krátké doby ze stejného počítače či stejné IP adresy stažena studie vícekrát, opakované stahování není započítáno. Všechna tato opatření SSRN jsou navíc uplatňována retroaktivně, tak-

že se přepočítávají všechny počty stahování všech studií v minulosti.

Ustanovení nové politiky využili Benjamin Edelman a Ian Larkin z Harvardské obchodní fakulty ve své studii (kterou jsem pochoptitelně stáhl ze SSRN),² v níž porovnali celkové a „podvodné“ stahování, čímž mohli identifikovat, kteří autoři měli tendenci podvádět. Oba ekonomové náhodně vybrali náhodně kolem tisícovky akademiků, zjistili jejich demografické a kariérní údaje a jali se zjišťovat, které faktory ovlivňují sklon k nemorálnímu chování na univerzitách.

Kdo podlehl?

Z nejvýznamnějších charakteristik se ukázaly ty ekonomické – tedy čím je zisk z podvodu větší, resp. možné náklady z odhalení menší, k tím intenzivnějším překračování norem dochází. Nejvíce podvodů bylo identifikováno u studií, které se blížily k „nejstahovanějším 10“, kupř. na 12. či 13. místě. Promořeny podvody byly i práce s více autory, u nichž je složitější přiřadit odpovědnost konkrétnímu nepoctivci. Akademici, kteří v následujících dvou letech změnili zaměstnavatele, a byli proto motivováni, aby se ukázali jako produktivnější, rovněž vykazali o něco větší míru podvádění. Nicméně docenti, kterým šlo o jmenování profesorem, příliš údaje o stahování neovlivňovali.

Ostatní faktory nejsou – zdá se – příliš významné, snad jen ženy podváděly o něco méně než muži a ekonomové méně než právníci. Vůbec nejsilnější vliv na sklon k podvodu však měla míra konkurence na pracovišti: čím výše byli v žebříčcích SSRN postaveni někteří kolegové, tím rychleji rostla pravděpodobnost podvodu u ostatních vědců na pracovišti, což doprovází i zjištění, že v nejkompitivnějších Spojených státech byla míra podvodů podstatně větší než v ostatních zemích (především z Evropy a Asie).

Zjištění tak naznačují, že podpora soutěživosti vně univerzity nutně nemusí vést ke zvýšení produktivity, protože může motivovat jak ke zvýšení úsilí, tak k podrazům. A výsledky studií zaměřených na efektivnost relativního odměňování na pracovišti – tj. různé „soutěže“ o nejlepší tým, výzkum či studii – ukazují, že nárůst produktivity větší pílí některých je vyvážen sabotážními akcemi druhých.³

PETR HOUDEK

Ing. Petr Houdek viz Vesmír
91, 46, 2012/1.

1) Ve vědeckém časopise proces připomínkování pokračuje oficiálním recenzním řízením. Takže když finálně dojde k otištění práce, může být původní myšlenka či zjištění již řadu let staré. Vzácné se i stává, že je dříve publikován článek reagující na původní studii, která sama ještě otištěna nebyla, zejména byla-li poslána do prestižnějšího časopisu s delším recenzním řízením. Zvláště pikantní jsou pak situace, kdy se publikovaná verze a „working-paper-verze“ značně liší.

2) Edelman B. G., Larkin I.: Demographics, Career Concerns or Social Comparison: Who Games SSRN Download Counts? Harvard Business School NOM Unit Working Paper No. 09-096, dostupné na SSRN: <http://ssrn.com/abstract=1346397>, 2009.

3) Carpenter J., Matthews P. H., Schirm J.: Tournaments and Office Politics: Evidence from a Real Effort Experiment. American Economic Review 100, 504-517, 2010/1.